Występowanie ogników rdzy kreskowej (*Puccinia graminis* Pers.) na obu stronach liści kwaśnicy zwyczajnej (*Berberis vulgaris* L.)

Formation des écidies de Puccinia graminis Pers. sur les deux faces des feuilles de Berberis vulgaris L.

JOANNA ZOFIA KADŁUBOWSKA

(Z Zakładu Systematyki i Geografii Roślin U. Ł.)

(Wpłynęło dn. 29. II. 52 r.)

Rdza kreskowa jest znanym od dawna pasożytem, atakującym kilkadziesiąt gatunków zbóż i dziko rosnących traw, którego rozwój i budowa zostały dokładnie poznane. *Puccinia graminis* Pers. jest grzybem dwudomnym żyjącym na kwaśnicy i na zbożach. Na kwaśnicy grzybnia *Puccinia graminis* Pers. wytwarza dwa rodzaje zarodników: spermacja (*pycnospora*) i ecydiospory (*aecidiospora*). Na gór-

Ryc. 1. Ogniki na górnej powierzchni liścia kwaśnicy.
Écidies sur la face supérieure.

powiększenie 10 ×

Ryc. 2. Ogniki na dolnej powierzchni liścia kwaśnicy.

Écidies sur la face inférieure

Powiększenie 10 ×

nej stronie liści powstają zwykle spermogonia (*pycnidium*) ze spermacjami, a na dolnej stronie ogniki (*aecidium*) z ecydiosporami (Craigie, Allen, Lehmann, Kursanow i inni).

Na zebranych przeze mnie liściach kwaśnicy (wrzesień 1951 r., Konstantynów pod Łodzią, skwer przy poczekalni tramwajowej)

Ryc. 3. Przekrój poprzeczny przez liść kwaśnicy z ognikami na obu powierzchniach.

Les écidies sur les deux faces de la feuille de Barberis vulgaris L. Section transversale.

Powiększenie 50

stwierdziłam — wbrew dotychczasowym spostrzeżeniom — występowanie ogników (*aecidium*) na obu stronach liści kwaśnicy. Na przekrojach liści pochodzących z jednego krzaka kwaśnicy zauważyłam, że ogniki znajdują się przeważnie na obu stronach blaszki liściowej. Godnym uwagi jest fakt, że na tych liściach spermogonia nie występowały.

Ogniki na górnej stronie liści tworzą mniejsze skupienia aniżeli na dolnej, (fot. 1 i 2) wykształcone są one w sposób typowy. Budowa anatomiczna tych liści nie wykazuje żadnych odchyłeń, również zewnętrzne strzępki grzybni, otaczające ogniki, tworzą prawidłowe peridium, a zarodniki w ognikach układają się w charakterystyczne łańcuszki (fot. 3 i 4).

Należy zaznaczyć, że obustronne rozmieszczenie ogników stwierdziłam na kilkudziesięciu liściach kwaśnicy*. W dostępnym mi piśmiennictwie nie napotkałam żadnych wzmianek o powyższym fakcie. Jest to o tyle ciekawe, że rdzę kreskową cechuje niezwykła stałość morfologiczna (L e h m a n n, L o h w a g, K u m m a i inni).

Materiały odnoszące się do powyższej obserwacji zostały zdeponowane w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Łódzkiego.

Ryc. 4. Przekrój poprzeczny przez pojedynczy ognik z górnej powierzchni liścia kwaśnicy.

Écidies sur la face supérieure de la feuille de Berberis vulgaris L. Section transversale. Powiększenie 100 X

* Doniesienie to ma charakter tymczasowy — dalsze badania, w których po roku stwierdzono ponownie obustronne występowanie ogników jak również i spermogonii są w toku.

RÉSUMÉ

L'auteur décrit un cas particulier d'apparition des écidies sur les deux faces des feuilles de *Berberis vulgaris* L.

Les écidies de la face supérieure forment des agglomérations moins fortes que celles de la face inférieure (phot. 1 et 2) et elles sont régulièrement construites parmi les cellules palisadiques de la feuille (phot. 3 et 4). Les spermogonies (pycnides) par contre manquent complètement.

Dans la structure anatomique des feuilles, porteurs de ces doubles écidies, l'auteur n'a remarqué aucune anomalie. On a constaté la présence des écidies aux deux faces des feuilles sur plusieurs dizaines de feuilles, provenant du même buisson. (Konstantynów près de Łódź, IX, 1951). Sur quelques feuilles néanmoins on a trouvé la formation normale des pycnides sur la face supérieure et des écidies sur la face inférieure de la même feuille.

La littérature courante, accessible à l'auteur n'apporte aucune mention sur ce curieux phénomène.

PIŚMIENNICTWO

- Allen, 1930, Cytological study of heterothallism, Journ. Agr. Res. str. 40—51.
Craigie J. H., 1927, Discovery of the function of the Pycnia, Nature
Kursanow L. I., 1940, Mykologia, Moskwa, str. 363—390.
Lehmann E. Kuma H., 1937, Der Schwarzrost seine Geschichte, seine Biologie und seine Bekaempfung in Verbindung mit der Berberitzenfrage, str. 8—21.
Lohwag H., 1941, Anatomie der Asco- und Basidiomyceten, Berlin, str. 5, 10, 11, 35, 41, 91, 406.